

Františkovo slovo

č.90

Petrův nástupce: Světec z Pietrelciny byl služebníkem Božího milosrdenství

Lidská hříšnost potřebuje Pánovu blízkost

Petrův nástupce: Ztracené ovce nelze přivést do ovčince klackem odsuzování

Kdo cítí, že je hříšník, umí odpouštět

Neutíkejme před světlem Pánovy milosti, která nás osvobozuje

Společné prohlášení papeže Františka a patriarchy Moskvy a celé Rusi Kirilla

Petrův nástupce zahájil apoštolskou cestu do Mexika

výtah hlavních myšlenek z promluv papeže Františka a zpráv z Vatikánu. Plné znění naleznete na stránkách Radio Vaticana.

Petrův nástupce: Světec z Pietrelciny byl služebníkem Božího milosrdenství

Vatikán. Svět nezbytně potřebuje Boží milosrdenství, jehož služebníkem byl sv. Pius z Pietrelciny, který ztělesňoval „pohlazení Boha Otce“, řekl dnes papež František osmdesáti tisícům poutníků z celého světa, včetně České republiky, kteří se scházejí v modlitebních skupinách otce Pia. Římský biskup je přijal na zvláštní audienci na Svatopetrském náměstí a ihned v úvodu své promluvy vystihl, proč se italský stigmatizovaný kapucín těší tak značné lidové úctě.

"Můžeme říci, že otec Pius byl služebníkem milosrdenství, a to na plný úvazek. Skrze apoštolát naslouchání neustále uplatňoval milosrdenství, někdy až do úmoru. Prostřednictvím svátosti smíření se stával živým pohlazením Boha Otce, které léčí rány hříchu a posiluje srdce pokojem. Svatého Pia nikdy neunavilo přijímání lidí a jejich naslouchání. Vydával všechen čas a síly, aby šířil vůni Pánova odpuštění."

Otec Pius čerpal sílu k této mimořádné službě z velice intenzivního vnitřního života, připomněl dále papež František. Neustále se sytil Ježíšem Ukřižovaným a sám na sobě prožíval nezměrné tajemství bolesti nabízené z lásky. Modlitební skupiny, které kolem něho vznikaly, nazýval líhněmi víry a ohnisky lásky. Modlitba totiž, citoval Svatý otec kapucína z Pietrelciny, je silou, která hýbe světem.

*"Modlitba tedy není jakýmsi dobrým zvykem, který nám vnese do srdce klid, ani to není zbožný úkon, abychom od Boha vyzískali, co potřebujeme. Pokud by tomu tak bylo, vedlo by nás k modlitbě sotva postřehnutelné sobectví. Nelze říci: „Modlím se, aby mi bylo dobře“ – asi tak, jako bychom si vzali acylpirin. Stejně tak se nemohu modlit, abych něco získal, protože by to byl obchod. **Modlitba je něco jiného. Je to skutek duchovního milosrdenství, který povznáší srdce k Bohu.**"*

Modlitba je darem víry a lásky, vysvětloval dále Svatý otec, který dnes potřebujeme jako sůl. Slovy kapucínského světce je to klíč, který velmi snadno otevírá srdce k Bohu, a nejlepší možná zbraň. V modlitbě svěřujeme Bohu Otci veškeré situace, lidi i církve.

*"**Je to největší síla církve, kterou nesmíme nikdy opustit.** Církev totiž přináší plody jedině tehdy, když se chová jako Matka Boží a apoštolové, kteří „jednomyslně setrvali v modlitbách" (Sk1,14), když očekávali Svatého Ducha. Jednomyslně setrvali v modlitbách. Jinak hrozí nebezpečí, že budeme hledat oporu jinde – v prostředcích, penězích, moci. Hlásání evangelia pak uvádá, radost v srdci pohasíná a do srdce se vkrádá otrávenost. Máte znuděné srdce? Nemáte? Chcete mít radostné srdce? (Ano!). Tak se modlete – to je recept."*

Otec Pius, který sám sebe nazýval „ubohým modlícím se fráterem“, napsal, že „modlitba je největší apoštolát, jaký může duše vykonávat v Boží církvi" (Epistolář II,70). Apoštolát modlitby skutečně činí zázraky, zdůraznil Svatý otec. Jestliže modlitební skupiny otce Pia zosobňují skutek duchovního milosrdenství, je nemocnice, kterou založil v jihoitalském San Giovanni Rotondo, dílem tělesného milosrdenství. Při jejím otevření před šedesáti lety (5.5.1956) ji kapucín nazval „chrámem vědy a modlitby", aby vyzdvihnul, čím se má vyznačovat přístup k nemocným.

*"**Léčit nemoc, ale zejména pečovat o nemocného.** Může se stát, že zatímco ošetřujeme tělesné rány, zhoršuje se stav duševního poranění, které se uzdravuje často mnohem pomaleji a obtížněji. Také umírající, kteří jsou mnohdy zdánlivě v bezvědomí, se účastní modlitby, kterou u nich s vírou pronášíme, a svěřují se Bohu."*

Papež na tomto místě vložil osobní vzpomínku na umírání jednoho kněze, který dlouhodobě ležel v komatu. Složitou lékařskou situaci vyřešil zásah jiného kněze, který nemocného vyzval, aby se klidně svěřil do Boží náruče.

"Mnozí lidé něco takového potřebují. Kolik nemocných zápasí o slovo či pohazení, která by jim dodala sílu k nesení bolesti anebo odvalu k setkání s Pánem. Potřebují, abychom jim pomohli k důvěře v Pána. Jsem velmi vděčný všem, kteří nemocným slouží povolane a láskyplně a s živou vírou."

Poslední slova papeže Františka z dnešní audience byla současně možným příslibem budoucí návštěvy jihoitalského kraje Apulie a výzvou k poutníkům z dlouhodobého působiště otce Pia, diecéze Manfredonia-Vieste-San Giovanni Rotondo. Svatý otec navázal na slova svého předchůdce Jana Pavla II., který při kanonizační slavnosti řekl: Na tváři otce Pia zářilo světlo Zmrtvýchvstání (2.5.1999).

„Kéž každý, kdo přijde do vašeho kraje – a já bych se tam chtěl vydat – může také ve vás spatřit odlesk nebeského světla!“

loučil se papež František.

Angelus

7.2.2016

Lidská hříšnost potřebuje Pánovu blízkost

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

Evangelium této neděle nám vypráví – v podání sv. Lukáše – o povolání prvních Ježíšových učedníků (Lk 5,1-11). Dochází k němu v běžném kontextu každodenního života. Na břehu Genezaretského jezera je několik rybářů, kteří po noci marné práce bez úlovku propírají a ukládají sítě. Ježíš vstoupí na loďku jednoho z nich, Šimona zvaného Petr, požádá jej, aby trochu odrazil od břehu, a začíná kázat Boží slovo lidem, kteří se v hojném počtu shromáždili. Když domluví, řekne Petrovi, ať zajede na hlubinu a rozhodí sítě. Šimon už Ježíše znal a měl zkušenost se zázračnou mocí jeho slova, proto mu odpovídá: „Mistře, celou noc jsme se lopotili, a nic jsme nechytili. Ale na tvé slovo spustím sítě“ (v. 5). A tato jeho víra není zklamána: sítě se totiž naplní takovým množstvím ryb, že se téměř trhají (srov. v. 6).

Když rybáři vidí takto mimořádnou věc, jsou naplněni nesmírným úžasem. Šimon se vrhne Ježíšovi k nohám a říká: „Pane, odejdi ode mě: jsem člověk hříšný!“ (v. 8). Ono zázračné znamení jej přesvědčilo, že Ježíš není pouze obdivuhodný Mistr, jehož slovo je pravé a mocné, ale že je *Pán*, že se v něm zjevuje Bůh. A tato blízká přítomnost probouzí v Petrovi silné vědomí vlastní ubohosti a nehodnosti. **Ze své lidské perspektivy má za to, že mezi hříšníkem a Svatým musí být jistá vzdálenost. Ve skutečnosti však právě jeho hříšnost vyžaduje, aby se od něho Pán nevzdaloval**, stejně tak jako se lékař nemůže vzdálit od nemocného.

Ježíšova odpověď Simonu Petrovi je povzbuzující a rozhodná: „Neboj se! Od nynějška budeš lovit lidi“ (v. 10). A galilejský rybář opět dává tomuto slovu důvěru, opouští všechno a následuje Toho, kdo se stal jeho Mistrem a Pánem. A stejně tak učinili také Jakub a Jan, Šimonovi společníci v práci. Taková je logika, kterou se řídí **Ježíšovo poslání a poslání církve: jít hledat, „lovit“ muže a ženy, ne kvůli proselytismu, ale proto, aby byla všem skrze odpuštění hříchů navracena plná důstojnost a svoboda. Toto je v křesťanství zásadní: šířit obnovující a nezištnou Boží lásku, v postoji přijetí a milosrdenství ke všem, aby každý mohl najít Boží vlídnost a plnost života**. Na tomto místě myslím zejména na zpovědníky. Oni jsou ti první, kdo mají předávat Otcovo milosrdenství, následovat Ježíšův příklad, tak jak to dělali také dva svatí bratři, otec Leopold a otec Pio.

Dnešní evangelium se na nás naléhavě obrací s otázkou: dokážeme se skutečně svěřit Pánovu slovu? Nebo se necháváme odradit svým selháním? **V tomto Svatém roce milosrdenství jsme povoláni, abychom těm, kdo se cítí být před Pánem jako nehodní hříšníci sražení vlastními chybami, řekli Ježíšova slova: „Neboj se“. „Otcovo milosrdenství je větší než tvoje hříchy! Daleko větší! Neboj se....“** Kéž nám P. Maria pomáhá, abychom stále více chápali, že být učedníky znamená vkládat svá vlastní chodidla do stop zanechaných Mistrem, do stop božské milosti, jež obrozuje život pro všechny.

9.2.2016

Petrův nástupce: Ztracené ovce nelze přivést do ovčince klackem odsuzování

Vatikán. Významnou etapou probíhajícího Svatého roku je vyslání misionářů milosrdenství, tedy kněží - zpovědníků, které papež osobně jmenoval a vybavil zvláštními pravomocemi. Jde o více než tisíc kněží, z nichž asi sedm set jich bude s Petrovým nástupcem na Popeleční středu odpoledne sloužit ve Svatopetrské bazilice mši svatou, v jejímž závěru je papež František vyšle do celého světa.

Dnes odpoledne je Svatý otec přijal na zvláštní audienci, která se konala v královském sále apoštolského paláce. Ve své promluvě k nim, mezi nimiž samozřejmě nechybějí ani kněží z České republiky, papež zdůraznil, že zvláštním posláním misionářů milosrdenství je vyjadřovat mateřství církve.

„Církev je matkou, protože rodí stále nové děti ve víře. Církev je matkou, protože je živí vírou, nabízí jim Boží odpuštění a rodí je k novému životu, který je plodem obrácení. Nesmíme riskovat, že penitent nebude vnímat mateřskou přítomnost církve, která jej přijímá a miluje. Kdyby tento vjem v důsledku naší rigidity zmizel, způsobilo by to velkou škodu především samotné víře, protože by to kajícím bránilo včlenit se do Kristova těla.“

Dalším důležitým aspektem – pokračoval papež – je umění vidět v srdci kajícího (penitenta) touhu po odpuštění. Tato touha je plodem milosti a jejího působení v životě lidí, umožňuje vnímat stesk po Bohu, Jeho lásce a domovu. Nezapomínejme, že právě tato touha je počátkem obrácení.

„Srdce se obrací k Bohu tím, že uznává spáchané zlo, avšak s nadějí, že se mu dostane odpuštění. Tato touha sílí přijetím vnitřního rozhodnutí změnit život a nechtít dál hřešit. Je to chvíle, kdy se svěřujeme Božímu milosrdenství v plné důvěře, že nám rozumí, odpouští a podporuje nás. Dávejme velký prostor této touze po Bohu a Jeho odpuštění; nechejme ji, aby se vyjevila jako opravdový výraz milosti Ducha, která působí konverzi srdce.“

Papež František pak pokračoval tématem, o kterém - jak řekl - se nemluví často, ale je zásadní, a tím je zahanbení. „Není totiž snadné předstoupit před jiného člověka, byť s vědomím, že reprezentuje Boha, a vyznat vlastní hřích. Zahanbení se pociťuje jednak ve vztahu k tomu, čeho jsme se dopustili, a jednak vzhledem k tomu, že je třeba vyznat jej před jiným člověkem.“

„Zahanbení je vnitřní pocit, který zasahuje do osobního života a vyžaduje od zpovědníka postoj úcty a povzbuzení. Již od prvních stránek Bible je řeč o zahanbení. Hned po hříchu Adama a Evy svatopisec podotýká: »Tu se jim oběma otevřeli oči a poznali, že jsou nazí. Sešili tedy fíkové listy a udělali si zástěry« (Gn 3,7). První reakcí na toto zahanbení je snaha skrýt se před Bohem (srov. Gn 3,8-10). Potom je tu ještě jedna pasáž, která mne oslovuje, a tou je příběh o Noem. Všichni jej znají, ale zřídka se připomíná ona epizoda, která vypráví o jeho opilosti. Noe je v Bibli považován za spravedlivého, ale nebyl bez hříchu. Z jeho opilosti je zřejmé, že byl také slabý, a to až ke ztrátě vlastní důstojnosti, což Písmo vyjadřuje zmínkou o jeho nahotě. Dva z jeho synů proto vzali plášť a přikryli ho, aby tak otci vrátili důstojnost (srov. Gn 9,18-23).“

Tento úryvek – řekl dále papež – chápu jako poukaz na důležitost naší role zpovědníků. Máme před sebou „obnaženého“ člověka, s jeho slabostmi, omezeními a zahanbením nad vlastní hříšností. Nezapomínejme na to, že před sebou nemáme hřích, ale kajícího hříšníka. Člověka, který cítí touhu po přijetí a odpuštění. Hříšníka, který slibuje, že se už nechce vzdalovat z domu Otcova a že s trochou sil, které má, chce učinit vše proto, aby žil jako Boží syn.

„Nejsme tedy povoláni k tomu, abychom povýšeně soudili, jako bychom byli před hříchem imunní. Naopak, jsme povoláni jednat jako Sem a Jafet, Synové Noeho, kteří vzali plášť, aby svému otci pomohli skrýt zahanbení. Být zpovědníkem podle Kristova srdce znamená přikrýt hříšníka pokrývkou milosrdenství, aby již nevnímal zahanbení a dosáhl opět radosti ze své synovské důstojnosti. Nemůžeme proto přivést ztracenou ovci do ovčince klackem odsouzení, nýbrž svatostí života, která je principem obnovy a reformy v církvi. Svatost se živí láskou a dovede nést tíži toho, kdo je slabší. Misionář milosrdenství nese na svých ramenou hříšníka a těší jej mocí soucitu.“

Na tomto misijním dobrodružství vás provázím za pomoci příkladu dvou svatých zpovědníků Leopolda a Pia a mnoha dalších kněží, kteří svým životem dosvědčovali Boží milosrdenství – řekl papež František v závěru své dnešní promluvy.

Homilie

9.2.2016

Kdo cítí, že je hříšník, umí odpouštět

V dnešní bohoslužbě slova se setkávají dva postoje. Velikost před Bohem projevující se pokorou u krále Šalomouna (1 Král 8,22-23.27-30) a malichernost, na kterou poukazuje sám Ježíš (Mk 7,1-13) u učitelů Zákona, kteří zcela jasný Zákon opustili, aby se drželi svých lidských tradic.

Vaší kapucínskou tradicí je odpouštět, dávat odpuštění. Mezi vámi je spousta vynikajících zpovědníků, protože se považují za hříšníky, jako mnich Kryštof (postava z Manzoniho románu Snoubenci – pozn.překl.). Vědí, že jsou velcí hříšníci a tváří v tvář Bohu se nepřetržitě modlí: »Hospodine, vyslyš a odpusť« (1 Král 8,30). A poněvadž se dovedou takto modlit, umějí odpouštět. Když však někdo zapomene, že sám nezbytně odpuštění potřebuje, pozvolna zapomene na Boha, zapomene prosit o odpuštění a nedovede odpouštět. Kdo je pokorný a cítí, že je hříšník, umí odpouštět ve zpovědnici. Jiní, kteří se – jako oni učitelé Zákona – považují za »čisté« a za »učitele«, dovedou jenom odsuzovat.

Mluvím k vám jako bratr a chtěl bych vašim prostřednictvím říci všem zpovědníkům, zvláště v tomto Svatém roce milosrdenství, že zpovědnice je místem odpouštění. Pokud - hypoteticky - nemůžeš udělit rozhřešení, prosím »nekárej«. Člověk, který přichází, hledá útěchu, odpuštění a pokoj pro svoji duši. Ať tedy nalezne otce, který jej obejmě a řekne mu: »Bůh tě má rád«, a dá mu to pocítit! Říkám to nerad, ale mnozí lidé – a myslím, že většina z nás to někdy slyšela – říkají: »Nechodím se zpovídat, protože jsem jednou dostal takové a takové otázky a udělali mi to či ono...« Prosím vás...

Vy kapucíni však máte tento zvláštní Pánův dar odpouštět. Prosím vás, neochabujte v odpouštění! Vzpomínám na jednoho, kterého jsem potkal v jiné diecézi, představeného, který byl po své službě guardiána a provinciála v sedmdesáti letech poslán do jedné svatyně jako zpovědník. A u tohoto muže stála dlouhá fronta: všichni - kněží, laici, bohatí, chudí - všichni! Byl to velký zpovědník! Vždycky našel způsob, jak odpustit anebo alespoň předat duši pokoj a obejmout. Jednou jsem ho byl navštívit a řekl mi: »Poslyš, ty jsi biskup a můžeš mi odpovědět. Mám dojem, že hřeším, protože mnoho odpouštím. Mám skrupule...« - A co děláš, když na tebe přijdou? - »Jdu do kaple před svatostánek a řeknu Pánu: Odpusť mi, Pane, odpusť, myslím, že jsem dnes odpouštěl příliš. Ale, Pane, to Ty jsi mi dal špatný příklad!«... Ano. Buďte muži odpuštění, smíření a pokoje.

Jsou různé jazyky v životě: řeč slov a také gest. Když ke mně ve zpovědnici někdo přistoupí, činí tak proto, že jej něco tíží a chce se této zátěže zbavit. Možná neví, jak to říci, ale vyjadřuje to takto. Když takový člověk přichází, touží se změnit, jednat jinak, být někým jiným a činí to tímto gestem. Není třeba klást mu otázky. Když někdo přichází, chce ve svém nitru s něčím skoncovat. Častokrát to nedokáže, protože je podmíněn psychologicky, svojí životní situací. *Ad impossibilia nemo tenetur – Nikoho nelze nutit k nemožnému.* Je zapotřebí širokého srdce, odpuštění je setba, Boží pohlázení. Mějte důvěru v Boží odpuštění. Neupadněte do pelagianismu, který říká: musíš dělat to a toto a tamto..

Vy však máte charisma zpovědníků. Stále jej uplatňujte a obnovujte. A hodně odpouštějte, protože kdo neumí odpouštět skončí jako oni učitelé z evangelia, jako veliký karatel, který stále žaluje... A kdo je největším žalobcem v Bibli? Dábel! Bud' zastáváš úřad Ježíše, který odpouští a dává život, modlíš se a dlouhé hodiny tam sedíš jako oni dva svatí, Pius a Leopold. Anebo zastáváš úřad ďábla, který kárá a žaluje... Nevím, nedovedu vám říci více. Co říkám vám, říkám všem kněžím, kteří zpovídají. A pokud se na to necítí, myslí, že na to nestačí a říkají: »Ne, ne, já sloužím mši, myji podlahu, dělám všechno, ale nezpovídám, protože to nedovedu dobře...«, pak je třeba prosit Pána o milost, o milost, kterou vyprošuji každému z vás a pro vás všechny, pro všechny zpovědníky, i pro sebe.

Homilie

10.2.2016

Neutíkejme před světlem Pánovy milosti, která nás osvobozuje

Boží Slovo na počátku postní doby adresuje církvi a každému z nás dvě pozvání. První je od svatého Pavla: „Smiřte se s Bohem“ (2 Kor 5,20). Není to jen dobrá otcovská rada, ani pouhý návrh; je to v pravém a vlastním smyslu úpěnlivá výzva v Kristově jménu: „Kristovým jménem vyzýváme: Smiřte se s Bohem!“ (*tamt.*). Proč tak slavnostní a důrazná výzva? Protože Kristus ví, jak jsme křehcí a hříšní, zná slabost našeho srdce a vidí, že je raněno zlem, jehož jsme se dopustili a které nás postihlo; ví, jak moc potřebujeme odpuštění; ví, že potřebujeme cítit, jak jsme milováni, abychom konali dobro. Sami to nedokážeme. Proto nám **apoštol neříká, abychom něco učinili, nýbrž nechali se smířit s Bohem, s důvěrou dovolili Bohu, aby nám odpustil, protože „Bůh ví všechno dokonaleji a lépe než naše svědomí“** (1 Jan 3,20). On přemáhá hřích a pozvedá nás z bídy, pokud se Mu svěříme. Je na nás, abychom uznali, že *potřebujeme milosrdenství*. To je první krok na křesťanské cestě. **Je třeba vstoupit otevřenou bránou, kterou je Kristus; očekává nás sám Spasitel a nabízí nám nový a radostný život.**

Mohou se vyskytnout zábrany, které brány srdce zavírají. Je to **pokoušení** tyto *brány obrnit*, totiž **sžít se se svým hříchem, minimalizovat ho, neustále se ospravedlňovat**, myslet si, že nejsme horší než druzí. Tím se však uzamyká duše, zůstáváme uzavřeni v sobě a stáváme se zajatci zla. Další zábranou je **ostych před otevřením tajné brány srdce**. Tento ostych je ve skutečnosti dobrým znamením, neboť vyjevuje naši touhu oddělit se od zla. Nesmí se však proměnit v bázeň či strach. A třetí léčkou je *vzdalování se od této brány*. Dochází k tomu, když se schováváme ve svých ubohostech, neustále probíráme a spojujeme mezi sebou tato negativa, a přitom se propadáme do stále temnějších sklepení své duše. Důvěrně se pak sblížíme se smutkem, který nechceme, a přitom malomyslníme a slábneme před pokoušeními. Děje se tak proto, že **zůstáváme sami se sebou, uzavíráme se a utíkáme před světlem, ačkoli nás osvobozuje pouze Pánova milost**. Nechme se tedy smířit, slyšme Ježíše, který říká znaveným a utiskovaným: „Pojďte ke mně“ (Mt 11,28). Nezůstávejme sami v sobě, nýbrž jděme k Němu! U Něho je občerstvení a pokoj.

Této bohoslužby se účastní *misionáři milosrdenství*, aby přijali poslání být znamením a nástrojem Božího odpuštění. Drazí bratři, pomáhejte otvírat brány srdcí, překonávat ostych a neutíkat od světla. Ať vaše ruce otcovsky žehnají a pozvedají bratry a sestry a skrze vás ať Otcův pohled a ruce spočinou na Jeho dětech a ošetří jejich rány!

Druhé Boží pozvání je od proroka Joela: „**Vraťte se ke mně celým svým srdcem**“ (srov. *Jl 2,12*). Je-li třeba se vrátit, pak to znamená, že jsme se vzdálili. Toto je tajemství hříchu: vzdálili jsme se *od Boha, od druhých, od sebe samých*. Není těžké si toho všimnout: všichni vidíme, s jakou námahou se snažíme mít opravdovou důvěru v Boha, svěřovat se Bohu jako Otci, beze strachu; **jak obtížně máme rádi druhé a jak snadno o nich smýšlíme špatně; co nás stojí konání našeho pravého dobra, když jsme přitahováni a sváděni tolika materiálními skutečnostmi, které se nakonec vytratí a ochudí nás**. Vedle těchto dějin hříchu zahájil Ježíš dějiny spásy. Evangelium, kterým se začíná postní doba, nás zve, abychom byli jejich protagonisty a **přijali tři pomůcky, tři léky, které uzdravují z hříchu** (srov. *Mt 6,1-6.16-18*).

Za první modlitbu, výraz otevřenosti a důvěry v Pána: je to osobní setkání s Ním a zkracuje vzdálenosti vytvořené hříchem. Modlit se znamená říci: „nejsem soběstačný, potřebuji Tebe, Ty jsi můj život a moje spása“. **Za druhé dobročinnou lásku**, abychom ve vztahu k druhým překonávali odcizení. Pravá láska totiž není zevnější skutek, nespočívá v paternalistickém darování něčeho pro klid vlastního svědomí, nýbrž přijetí někoho, kdo potřebuje náš čas, naše přátelství a naši pomoc. Je to život ve službě přemáháním pokušení činit zadost sami sobě. **A za třetí půst**, pokání za osvobození ze závislosti na tom, co pomíjí, a cvičení se ve větší vnímavosti a slitovnosti. Je to pozvání k jednoduchosti a sdílení: odebrat si něco ze svého stolu a svých dober, abychom znovu našli pravé dobro svobody.

„Obráťte se ke mně celým svým srdcem – praví Hospodin“ (*Jl 2,12*) – nikoli jen vnějším skutkem, nýbrž z hloubi nás samotných. Ježíš nás totiž volá, abychom důsledně a autenticky žili modlitbu, dobročinnou lásku a pokání a přemáhali pokrytectví. **Kéž je postní doba příhodným časem „prořezávání“ falše, mondénosti a lhostejnosti, abychom si nemysleli, že všechno jde dobře, když se máme dobře; abychom pochopili, že platí nikoli uznání, vyhledávání úspěchu či souhlasu, nýbrž čistota srdce i života; abychom znovu objevili křesťanskou identitu, tedy lásku, která slouží, nikoli sobectví, které slouží sobě**. Vydejme se na cestu společně jako církve přijetím popelce – i my se v prach obrátíme - a mějme pohled upřený na Ukřižovaného. On nás miluje a zve, abychom se nechali smířit s Bohem, vrátili se k Němu a znovu našli sami sebe.

12.2.2016

Společné prohlášení papeže Františka a patriarchy Moskvy a celé Rusi Kirilla

„Milost Pána Ježíše Krista, láska Boží a společenství svatého Ducha s vámi všemi!“
(2 Kor 13,13).

1. Z vůle Boha Otce, od něhož jsou všechny dary, ve jménu Pána našeho Ježíše Krista a s pomocí Svatého Ducha Utěšitele, jsme se my, papež František a Kirill, patriarcha Moskvy a celé Rusi, dnes setkali v Havaně.

S potěšením jsme se sešli jako bratři v křesťanské víře, abychom si promluvili „ústně“ (2 Jan 12), od srdce k srdci, a diskutovali o vzájemných vztazích mezi církvemi, podstatných problémech našich věřících a perspektivách vývoje lidské civilizace.

2. Naše bratrské setkání se konalo na Kubě, křižovatce Severu a Jihu, Východu a Západu. Z tohoto ostrova, symbolu naděje „Nového světa“ a dramatických událostí dějin 20. století, oslovujeme všechny národy Latinské Ameriky a jiných kontinentů. Radujeme se, že tady křesťanská víra dynamicky roste. Mocný náboženský potenciál Latinské Ameriky a její staletá křesťanská tradice uskutečňovaná osobní zkušeností milionů lidí jsou zárukou velké budoucnosti tohoto regionu.

3. Setkali jsme se daleko od dávných sporů „Starého kontinentu“ a obzvláště silně vnímáme nezbytnost spolupráce mezi katolíky a pravoslavnými, kteří jsou povoláni, aby „s jemností a skromností podávali světu důvody své naděje“ (srov. 1 Petr 3,15).

4. Děkujeme Bohu za dary, kterých se nám dostalo příchodem Jeho Jednorozeného Syna na svět. Sdílíme společnou duchovní tradici prvního tisíciletí křesťanství. Svědky této tradice jsou Nejsvětější Matka Boží, Panna Maria, a světci, které ctíme. Mezi nimi je bezpočet mučedníků, kteří dosvědčili svoji věrnost Kristu a stali se „semenem křesťanů“.

5. I přes tuto společnou tradici prvních deseti staletí však katolíci a pravoslavní téměř tisíc let postrádají společnou eucharistii. Dělí nás zranění způsobená dávnými i nedávnými konflikty, odlišnosti zděděné po našich předcích, lišíme se v porozumění a výkladu naší víry v jediného Boha ve třech Osobách – Otce, Syna i Ducha svatého. Hluboce litujeme ztráty jednoty způsobené lidskou slabostí a hříchem navzdory velekněžské modlitbě Krista Spasitele: „Ať všichni jsou jedno. Jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, tak i oni ať jsou v nás“ (Jan 17,21).

6. Jsme si vědomi četných přetrvávajících překážek a přejeme si, aby naše setkání přispělo k opětovnému nastolení této Bohem chtěné jednoty, za niž se modlil Kristus. Kéž naše setkání inspiruje křesťany celého světa, aby s novou horlivostí prosili Pána za plnou jednotu všech Jeho učedníků. Ve světě, který od nás očekává nejenom slova, ale konkrétní skutky, ať je toto setkání znamením naděje pro všechny lidi dobré vůle!

7. V našem rozhodnutí učinit vše, co je potřebné pro překonání zděděných historických rozdílů, chceme spojit svoje úsilí, abychom dosvědčili Kristovo evangelium a společný poklad církve prvního tisíciletí a společně odpověděli na výzvy soudobého světa. Pravoslavní a katolíci se musejí učit dosvědčovat svorně pravdu v těch oblastech, kde je to možné a nezbytné. Lidská civilizace vstoupila do období epochální změny. Naše křesťanské svědomí a naše pastorační odpovědnost nás neopravňují k netečnosti vůči výzvám, které vyžadují společnou odpověď.

8. Náš pohled se obrací na prvním místě k těm světovým regionům, kde jsou křesťané obětí pronásledování. V mnoha zemích Blízkého východu a severní Afriky jsou naši bratři a sestry v Kristu vražděni po celých rodinách, vesnicích a městech. Jejich kostely jsou bořeny a barbarsky pleněny, jejich posvátné předměty znesvěcovány, jejich památky ničeny. V Sýrii, v Iráku a dalších zemích Blízkého východu s bolestí zaznamenáváme masivní exodus křesťanů ze země, odkud se začala šířit naše víra a kde žili od dob apoštolů společně s ostatními náboženskými komunitami.

9. Žádáme mezinárodní společenství, aby neprodleně zabránilo dalšímu vyhánění křesťanů z Blízkého východu. Pozvednutím hlasu na obranu pronásledovaných křesťanů chceme vyjádřit svůj soucit s utrpením, které postihlo věřící jiných náboženských tradic, takže se stali také obětí občanské války, chaosu a teroristického násilí.

10. V Sýrii a Iráku přineslo již toto násilí tisíce obětí a miliony lidí ponechalo bez přístřeší a zdrojů. Vybízíme mezinárodní společenství k jednotě, aby se učinila přítrž násilí a terorismu, a zároveň se prostřednictvím dialogu přispělo k rychlému znovunastolení občanského smíru. Podstatné je zajistit širokou humanitární pomoc sužovanému obyvatelstvu a mnoha uprchlíkům v sousedních zemích.

Žádáme všechny, kdo mohou ovlivnit osudy unesených lidí, včetně metropolitů Aleppa, Pavla a Jana Ibrahima, zadržovaných v dubnu roku 2013, aby učinili vše potřebné k jejich okamžitému propuštění.

11. Pozvedáme svoje modlitby ke Kristu, Spasiteli světa, za to, aby byl na Blízkém východě znovu nastolen pokoj, který je „plodem spravedlnosti“ (srov. Iz 32,17), a aby se posílilo bratrské soužití mezi různými tamějšími národy, církvemi a náboženskými vyznáními, uprchlíci se mohli vrátit do svých domovů, zranění byli uzdraveni a duše nevinných zabitých odpočinuly v pokoji.

Obracíme se s vroucí výzvou na všechny strany účastníci se konfliktů, aby prokázaly dobrou vůli a usedly za jednací stůl. Současně je nezbytné, aby se mezinárodní společenství všemožně zasadilo o ukončení terorismu společnými, spojenými a koordinovanými činy.

Vyzýváme všechny země zapojené do boje proti terorismu, aby jednaly zodpovědně a rozvážně. Povzbuzujeme všechny křesťany a všechny věřící v Boha, aby se horlivě modlili k prozíravému Stvořiteli světa za ochranu jeho stvoření před zničením a za to, aby nedopustil novou světovou válku. Aby byl mír trvalý a spolehlivý, je zapotřebí zvláštních snah směřujících k opětovnému objevení společných hodnot, které nás spojují a zakládají se na evangeliu našeho Pána Ježíše Krista.

12. Skláníme se před mučednictvím těch, kdo za cenu vlastního života dosvědčují pravdu evangelia a volí raději smrt než odpadnutí od Krista. Věříme, že tito mučedníci naší doby patřící k různým církvím, ale sjednocení společným utrpením, jsou opravdovou zárukou jednoty křesťanů. Vám, kteří trpíte pro Krista, je určeno slovo apoštola: „Milování... radujte se z toho, že máte účast na utrpení Kristově, abyste mohli také radostně jásat při jeho slavném zjevení“ (1 Petr 4,12-13).

13. V této neklidné epoše je neodmyslitelný mezináboženský dialog. Odlišnosti v porozumění náboženským pravdám nemají bránit lidem různé víry žít v pokoji a harmonii. Za nynějších okolností mají náboženští představitelé zvláštní odpovědnost za výchovu svých věřících v uctivém duchu k přesvědčení těch, kteří patří k jiným náboženským tradicím. Jsou absolutně nepřijatelné pokusy ospravedlňovat zločinné skutky náboženskými slogany. Žádný zločin nemůže být vykonán v Božím jménu, „protože Bůh není Bohem nepořádku, ale pokoje“ (1 Kor 14,33).

14. Potvrzením vysoké hodnoty náboženské svobody děkujeme Bohu za nevídanou obnovu křesťanské víry, ke které nyní dochází v Rusku a v mnoha zemích východní Evropy, kde desítky let vládly ateistické režimy. Okovy militantního ateismu byly zlomeny a na mnoha místech mohou křesťané svobodně vyznávat svoji víru. Za čtvrt století zde byly postaveny desítky tisíc nových kostelů a otevřeny stovky klášterů a teologických škol. Křesťanské komunity vykonávají důležitou charitativní a sociální činnost a poskytují rozmanitou pomoc potřebným. Pravoslavní a katolíci pracují často bok po boku. Dosvědčují existenci duchovních základů lidského soužití a hodnoty evangelia.

15. Současně jsme znepokojeni situací v mnoha zemích, kde se křesťané stále častěji střetávají s omezováním náboženské svobody, práva dosvědčovat vlastní přesvědčení a možnosti žít ve shodě s nimi. Zejména konstatujeme, že transformace některých zemí na sekularizované společnosti, cizí jakémukoli vztahu k Bohu a Jeho pravdě, představuje vážné ohrožení náboženské svobody. Zneklidňuje nás nynější omezování práv křesťanů, ne-li přímo jejich diskriminace, když se je některé politické síly vedené ideologií sekularismu často velice agresivně snaží vytlačit na okraj veřejného života.

16. Proces evropské integrace, který začal po staletích krvavých konfliktů, byl mnohými přijat s nadějí jako záruka míru a bezpečnosti. Nicméně, vyzýváme ke stálé bdělosti před integrací, která by nerespektovala náboženské identity. Přestože zůstáváme otevřeni přínosu jiných náboženství k naší civilizaci, jsme přesvědčeni, že Evropa by měla zůstat věrná svým křesťanským kořenům. Žádáme křesťany východní a západní Evropy o sjednocení ve společném svědectví Kristu a evangeliu, aby si Evropa zachovala svoji duši formovanou dvěma tisíci let křesťanské tradice.

17. Náš pohled se obrací k lidem, kteří se nacházejí ve velmi těžkých situacích a žijí v podmínkách krajní nouze a chudoby, zatímco materiální bohatství lidstva roste. Nemůžeme zůstat lhostejní k osudu milionů migrantů a uprchlíků, kteří klepou na bránu bohatých zemí. Bezuzdný konzum, který je patrný v některých nejrozvinutějších zemích, postupně vyčerpává zdroje naší planety. Rostoucí nerovnost v distribuci pozemských dober zvětšuje pocit nespravedlnosti vůči vzniklému systému mezinárodních vztahů.

18. Křesťanské církve jsou povolány bránit požadavky spravedlnosti, úcty k tradicím národů a autentické solidarity se všemi, kdo trpí. My křesťané nesmíme zapomínat, že „Bůh si vyvolil

ty, které svět pokládá za pošetilé, aby zahanbil moudré, a ty, kteří jsou ve světě bezmocní, si vyvolil Bůh, aby zahanbil mocné, a ty, které svět má za neurozené a méněcenné, dokonce i ty, kteří nejsou vůbec nic, vyvolil si Bůh, aby zlomil moc těch, kteří jsou »něco«, aby se žádný smrtelník nemohl před Bohem vynášet“ (1 Kor 1,27-29).

19. Rodina je přirozeným středem lidského života a společnosti. Jsme znepokojeni krizí rodiny v mnoha zemích. Pravoslavní a katolíci sdílejí stejné pojetí rodiny a jsou povoláni dosvědčovat, že rodina je cesta ke svatosti, na níž manželé dosvědčují věrnost svým vzájemným vztahům, svoji otevřenost plození a výchově dětí, mezigenerační solidaritu a úctu k těm nejslabším.

20. Rodina se zakládá na manželství, svobodném a věrném skutku lásky jednoho muže a jedné ženy. Láska zpečetuje jejich jednotu a učí je vzájemně se přijímat jako dar. Manželství je školou lásky a věrnosti. Rmoutí nás, že jiné formy soužití jsou stavěny na úroveň této jednoty, zatímco pojmy otcovství a mateřství jako zvláštního povolání muže a ženy v manželství, posvěceného biblickou tradicí, jsou z veřejného povědomí vylučovány.

21. Žádáme všechny, aby respektovali nezcizitelné právo na život. Miliony dětí jsou zbaveny možnosti přijít na svět. *Hlas krvenenarozených dětí křičí k nebi* (srov. Gen 4,10). Rozmach takzvané eutanázie způsobuje, že staří a nemocní lidé si začínají připadat jako nadměrná zátěž pro svoje rodiny a společnost vůbec. Zneklidňuje nás rovněž rozmach medicínsky asistované reprodukce, protože manipulace s lidským životem je útok na základy existence člověka, stvořeného k Božímu obrazu. Máme za to, že je naší povinností připomenout neměnnost křesťanských mravních principů, založených na úctě k důstojnosti člověka povolání k životu podle plánu Stvořitele.

22. Dnes se chceme obrátit zejména k mladým křesťanům. Vy, mladí, máte za úkol *neukrývat talent v zemi* (srov. Mt 25,25), ale využívat všechny schopnosti, které vám Bůh daroval, abyste upevňovali ve světě Kristovy pravdy a ztělesňovali ve svém životě evangelní přikázání lásky k Bohu a k bližnímu. Nemějte strach jít proti proudu, bránit Boží pravdu, od jejíhož stálého dodržování jsou světské normy daleko.

23. Bůh vás miluje a očekává od každého z vás, že budete Jeho učedníky a apoštoly. Buďte *světlem světa*, aby ti, kteří jsou kolem vás, *viděli vaše dobré skutky a velebili vašeho Otce v nebesích* (srov. Mt 5,14.16). Vychovávejte svoje děti v křesťanské víře, předávejte jim *drahocennou perlu víry* (srov. Mt 13,46), kterou jste dostali od svých rodičů a předků. Pamatujte, že „jste byli koupeni za vysokou cenu“ (1 Kor 6,20), za cenu smrti Bohočlověka, Ježíše Krista na kříži.

24. Pravoslavné a katolíky spojuje nejenom společná tradice církve prvního tisíciletí, ale také poslání hlásat Kristovo evangelium v dnešním světě. Toto poslání zahrnuje vzájemnou úctu mezi členy křesťanských komunit a vylučuje jakoukoli formu proselytismu. Nejsme soupeři, ale bratři, a toto pojetí má vést veškeré naše konání k sobě navzájem i vůči vnějšímu světu. Vybízíme katolíky a pravoslavné všech zemí, aby se učili žít společně v pokoji a lásce, a „v souladu stejně smýšleli“ (Řím 15,5). Nelze proto připustit užívání nekalých prostředků podněcujících věřící, aby přecházeli z jedné církve do druhé, a popírat tak jejich náboženskou svobodu nebo jejich tradice. Jsme povoláni praktikovat příkaz apoštola Pavla: „Snažím se totiž o to a kladu si za čest, že nekážu evangelium tam, kde jméno Kristovo je už známo. Nechci stavět na jiných základech“ (Řím 15,20).

25. Doufáme, že naše setkání přispěje také ke smíření tam, kde mezi řecko-katolíky a pravoslavnými existují napětí. Dnes je zřejmé, že dřívější metoda „uniatismu“ pojatého jako sjednocení jednoho společenství s druhým odtržením od jeho církve, není způsob, který by umožňoval znovu nastolit jednotu. Nicméně, církevní společenství, která se objevila v těchto historických okolnostech, mají právo existovat a podnikat vše, co je nutné k uspokojení duchovních požadavků svých věřících a současně se snažit žít v pokoji se svými sousedy.

Pravoslavní a řecko-katolíci mají zapotřebí se smířit a nalézt formy přijatelného vzájemného soužití.

26. Za politováníhodný považujeme konflikt na Ukrajině, který již přinesl mnoho obětí a bezpočet zranění pokojným obyvatelům a uvrhnul společnost do vážné ekonomické a humanitární krize. Vybízíme všechny strany konfliktu k rozvaze, sociální solidaritě a k součinnosti při vytváření míru. Zveme svoje církve na Ukrajině, aby se přičiňovaly o sociální harmonii, zdržovaly se účasti na tomto konfliktu a nepodporovaly jeho další rozvoj.

27. Přejeme si překonat schisma mezi pravoslavnými věřícími na Ukrajině na základě existujících kanonických norem, aby všichni pravoslavní křesťané Ukrajiny žili v pokoji a harmonii a aby k tomu katolické komunity v zemi přispívaly a stále více vyjevovaly naše křesťanské bratrství.

28. V soudobém světě, který je různorodý a přece spojený společným údělem, jsou katolíci a pravoslavní povoláni bratrsky spolupracovat na zvěstování Dobré zvěsti spásy, společně dosvědčovat mravní důstojnost a autentickou svobodu člověka, „aby svět uvěřil“ (*Jan 17,21*). Tento svět, ve kterém postupně mizí duchovní opory lidské existence, od nás očekává mocné křesťanské svědectví ve všech oblastech osobního a sociálního života. Budoucnost lidstva závisí v těchto obtížných časech do velké míry na naší schopnosti společně dosvědčovat Ducha pravdy.

29. V tomto smělém svědectví pravdy o Bohu a dobré zvěsti spásy ať je nám oporou Bohočlověk, Ježíš Kristus, náš Pán a Spasitel, který nás duchovně posiluje svým neomylným příslibem: „Neboj se, malé stádce! Váš Otec rozhodl, že vám dá království“ (*Lk 12,32*)! Kristus je zdrojem radosti a naděje. Víra v Něho proměňuje lidský život a naplňuje ho smyslem. O tom se mohli přesvědčit svojí zkušeností všichni, na které lze vztahovat slova apoštola Petra: „Kdysi jste nebyli jeho lid, teď však jste lid Boží, žili jste bez milosrdenství, teď však se jeho milosrdenství na vás projevilo“ (*1 Petr 2,10*).

30. Plni vděčnosti za dar vzájemného porozumění vyjádřeného během našeho setkání hledíme s nadějí k nejsvětější Matce Boží a vzýváme ji slovy této starobylé modlitby: „Pod tvou milosrdnou ochranu se utíkáme, svatá Boží Rodičko“. Kéž blahoslavená Panna Maria svojí přímlovou povzbudí k bratrství ty, kteří ji uctívají, aby, až Bůh rozhodne, byli znovu sjednoceni v pokoji a harmonii, v jediném Božím lidu ke slávě Nejsvětější a nedělitelné Trojice!

12.2.2016

Petrův nástupce zahájil apoštolskou cestu do Mexika

Vatikán. Papež František zahájil svou 12. apoštolskou cestu. Její první etapa jej zavede na Kubu, kde v době našeho večerního vysílání na havanském letišti probíhá historické setkání papeže s ruským pravoslavným patriarchou Kirillem. Odtud bude Petrův nástupce pokračovat do Mexika, kde zůstane do 18. února. Motto jeho mexické cesty zní: „Misionář milosrdenství a míru“.

Za přísných bezpečnostních opatření zastavil papežský vůz přímo na ploše římského letiště Fiumicino vedle připraveného airbusu A 330-200 italské společnosti Alitalia. Svatého otce Františka přivítal ředitel společnosti Luca Cordero di Montezemolo a další vládní a vojenští představitelé.

Papežský speciál přistane v Havaně po téměř dvanáctihodinovém letu, ve 14 hodin místního času (20h našeho času). Po třech hodinách vyhrazených pro setkání s patriarchou Moskvy a

celé Rusi bude římský biskup pokračovat v cestě do Mexika, kde přistane v 19.30 místního času, to znamená o půl třetí ráno střeoevropského času.

Jak informoval tiskový mluvčí Svatého stolce o. Federico Lombardi, v průběhu letu se uskutečnilo velmi krásné zhruba čtyřicetiminutové setkání Svatého otce s novinářským doprovodem. Papežskou cestu bude přímo na místě sledovat 76 korespondentů různých sdělovacích prostředků. Nejpočetnější, desetičlenná skupina, je z Mexika, avšak zastoupeny jsou téměř všechny země a národy, uvedl o. Lombardi předtím, než se ujal slova papež František:

"Dobrý den, děkuji za vaši přítomnost a práci. Bude to náročná a hutná cesta, ale zároveň cesta opravdu vytoužená. Přál si ji můj bratr Kirill, já sám a také Mexičané. Na začátku střední audiece mne očekávala vaše mexická kolegyně se všemi filmy komika Cantiflase, skoro jako bych měl vstoupit do tunelu vedoucího časem. A tak jsem touto Cantiflasovou branou, která vede ke zdravému smíchu, vstoupil do Mexika. Mým nejnítěrnějším přáním je předstoupit před Pannu Marii Guadalupskou. Před ono tajemství, které se stále zkoumá a zkoumá, ale na které neexistují lidská vysvětlení. Také nejvědeckější studie nakonec říkají: „Je to Boží věc“. Právě kvůli tomu Mexičané říkají: „Jsem sice ateista, ale guadalupan“. Samozřejmě pouze někteří Mexičané, protože nikoli všichni jsou ateisté!"

Papež František dále přítomné novináře informoval, že s nimi tentokrát cestuje naposledy dr. Alberto Gasbarri. Římský právník a dosavadní koordinátor papežských cest brzy oslaví sedmdesátku a ukončí náročnou pracovní činnost, která obnáší dlouhé měsíce v zahraničí při dojednávání všech detailů apoštolských cest.

"Doktor Gasbarri pracuje ve Vatikánu už 47 let. To musel nastoupit do práce, když mu byly tři nebo čtyři roky! A 37 let organizuje papežské cesty. Říkám to, abychom mu mohli vyjádřit svůj vděk a zorganizovat při zpáteční cestě malou oslavu. Zodpovědnost za cesty za něj v tuto chvíli převezme mons. Mauricio Rueda – ten však není ze země těstovin, ani tequily, nýbrž tinta! Vítejte!"

Kolumbijský monsignor, ročník 1970, dosud pracoval v diplomatických službách Svatého stolce v Jordánsku a Spojených státech amerických. Otec Lombardi pak předal slovo mexické novinářce Valentině Alazrakiové, která je římskou korespondentkou mexické televizní stanice *Televisa*. Kromě mexických komických filmů si pro papeže připravila klasickou lokální pokrývku hlavy – mexické sombrero.

"Abyste se cítil jako Mexičan! První jsem před 37 lety darovala Janu Pavlu II. Pak si založil sbírku, protože do Mexika cestoval celkem pětkrát. Papež Benedikt si sombrero nasadil v Guanajuato a řekl, že se cítí jako Mexičan. Teď je tedy řada na vás. Toto sombrero navíc pochází z Kuby – přivezla ho tam jedna mexická rodina při vaší poslední návštěvě, ale nepodařilo se jí ho předat. Proto jsem slíbila, že vám ho dám, pokud dodržíte slib a přicestujete do Mexika. Nikdy bych si nepředstavila, že se sombrero vrátí opět na Kubu. To bylo opravdu překvapení! Děkuji a šťastnou cestu!"

Papež František také poděkoval a opětoval přání šťastné cesty všem novinářům ještě předtím, než každého z nich osobně pozdravil. V krátkém rozhovoru s jedním z nich, Kolumbijcem Nestorem Pongutou, Petrův nástupce potvrdil, že má v úmyslu navštívit jeho vlast v příštím roce. Jak řekl, vše závisí na výsledcích jednání mezi kolumbijskou vládou a skupinou Revolučních ozbrojených sil Kolumbie (FARC), které nyní probíhá v Havaně.

Kromě hlavního mexického města navštíví papež také jih a sever země. Jen v rámci cest po Spojených státech mexických urazí 3.600 km, z toho 400 km v automobilu. Navštíví hlavní poutní místo Latinské Ameriky v Guadalupe, setká se s migranty na hranicích se Spojenými státy americkými a s domorodci v Chiapasu. Nebude chybět ani setkání s rodinami a s mladými lidmi.